

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

SANCTI|| IOANNIS|| DAMASCENI OPERA,||

Johannes <Damascenus>

Parisiis, 1577

Nili de iisdem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71880)

actionem cum contemplatione, virtutem cum doctrina, & fidem cum cognitione ab omni obliuione libera: & quidem ita, vt nullum ex iis altero vel minus, vel maius sit, sed omnis tum excessus, tum defectus circuncidatur, atque ipsa, vt breui, perfringam, vnitatem suam serè decuplet. Nam tum ipsa Deo vero & bono & duntaxat vni copulabitur.

Octo sunt cogitationes, ex quibus vitium oritur: iis nempe, qui solitariam vitam consecratur, cogitatio acediæ, inanis gloriæ, superbiæ, avaritiæ, tristitiæ. Iis item qui sub aliorum imperio degunt, gulæ, iræ, & fornicationis.

SANCTI NILI DE OCTO VITIOSIS COGITATIONIBVS.

De Nilo Distichum.

*Arna rigat Nilus fluius: sed pectora sermo,
Ex monachi Nili qui fuit ore, rigat.*

DE GULA.

DE OCTO vitiosis cogitationibus, seu affectionibus, scribere instituentes, hoc est gulæ, fornicationis, avaritiæ, iræ, tristitiæ, acediæ, inanis gloriæ, & superbiæ, prius de ventris continentia, à qua gulam quoque, vt aduersariam, inter noscere procliuè est, verba faciemus. Patres itaque non vnam ieiunij regulam, neque vnam & eandem percipiendi cibi formam & mensuram præscripserunt: quòd videlicet, vel ob aetatem, vel ob imbecillitatem, vel denique ob quendam corporis habitum, non omnes eodem robore sint. At verò vnum omnibus scopum proposuerunt, nimirum vt ingluuiem fugerent, ac saturitatem auersarentur. Vnius porrò diei ieiuniù vtilius esse censuerunt, quàm illud, quod ad duos, aut tres, aut quatuor dies, aut etiam vsque ad hebdomadam integrá protrahitur. Aiunt enim, cum qui inedia vltra modum protendit, vltra modum etiam frequenter cibis vti: hincque fieri, vt interdum quidem ob immodicam inediã corpus fatiscat, atque ad spiritualia munia obeunda segnior reddatur: interdum rursus, alimenti copia depressum, animam ad acediam, languidamque molliem ducat. Ac deinde olerum esum non omnibus conuenire dixerunt, neque item omnibus leguminù vsum, nec sicci panis alimentum. Quin alium quidem, duas panis libras comedentem, fame laborare dixerunt: alium rursus semilibra vna satiari. Illud tamen omnes in vniuersum admonuerunt, ne ventris saturitate sese decipi, nec faucium voluptate præcipientes abripi paterentur. Neque enim ciborum quantitas duntaxat, sed etiam qualitas ignita libidinis tela exacuit. Siquidem ex quouis cibi genere venter ingurgitetur, passionum flammam excitare consuevit. Ac rursus non solùm vini crapula, sed etiam aqua ad saturitatem hauita, mentem temulentam reddit. Atque, vt vno verbo dicam, omne cibi ac potus genus, quod modum excedit, soporem ac veternum efficit. Sanè ciborum vsus ad tuendam duntaxat vitam adhiberi debet: non item vt cupiditatibus seruiamus. Is porrò, qui corpori, non tam quæ voluptas expetit, quàm quæ necessitas poscit, subministrat, nullum ad continentiam adipiscendam detrimentum patietur. Decretum autem ac regula continentiae antiquitùs à Patribus tradita, eiusmodi est, vt qui cibum sumit, vigète adhuc appetitu ab eo abstat: nec tantisper expectet, dum satur sit. Sed & Apostolus, cum his verbis vsus est, Carnis curam ne feceritis in desideriis, non necessariam vitæ gubernationem prohibuit, sed libidi-

Rom. 13.

A libidinosam cupiditatem interdixit. Verum enim uerò ad plenam, numerisque omnibus absolutam animę puritatem adipiscendam, ciborum abstinentia parum uirium habet, nisi ceterę virtutes accedant. At uerò particularem eam puritatem, quę castitate comparatur, continentia potius præstat, dummodò humilitatem quoque sociam asciscat. Nam qui eam per solam continentiam consequi conatur, ei non dissimilis est, qui una duntaxat manu natat. Quidam autem ex iis, qui cõtinentię studium profitebantur, corporum suorum uiribus sufficientiam metuentes, diurnum cibum sibi circunciderunt. Cùm autem istud præstitissent, cõsentanea ratione id quoque, quod reliquum erat, amputarunt. Atque ita via quadam progredientes, tandem eò usque peruenerunt, ut tantulum duntaxat cibi caperent, quod ad tuendam vitam satis esset. Atque hæc quidem de continentia dicta sint. Operæpretium est autem de gula etiam quædam adiungere. Gulam veteres appellarunt, raptim ac festinanter, & multa, & citra delectum, ac præmaturè comedere: ingluuiem autem, cibis delectari: sic nimirum, ut inter utramque id sit discriminis, quòd illa in quantitate, hæc in qualitate consistat. Quoniam enim *μαρτυρία* insanire significat, ventris quidem insania in quãtitate uersatur: gutturis autem, in qualitate. Quanquam nonnulli sunt, qui utramque uno nomine gulam appellarint.

Hæc stomachi & hepatis & splenis dolentes, ac denique imbecillitatè causatur: eosque, qui propterea in graues morbos inciderunt, nobis proponere consuevit.

C Ut frugum principium flos est: sic uirtutis in actione positæ continentia, contraque turbidorum animi motuum, gula.

Ut ignis materia lignum est: sic libidinis materia est ingluuiem. Atque ut illud flammam excitat: eodem modo hæc turpem cupiditatem.

Venter egens perturbationes animi consopit: plenus autem easdem excitat.

Aridum degendæ uitæ genus sobrios animos parit: humidam autem & molle eos obruit.

Ut nubes Solis radios obscurat: sic crassus vapor è cibis emergens menti obscuritatem affert.

Ut terra vasta atque inculta spinas producit: sic venter cibis onustus obscenas cogitationes.

D Neque in cœno unguentum, neque in ventre ingluuie laborante fragrans uirtutis odor inueniri potest.

Helluonis oculus conuiuia curiosè exquirat: continentis autem, spirituum uirorum cœtus.

Sanctorum memorias helluonis animus enumerando recenset: continens autem eorum vitam imitatur.

E Ne exquisitis cibis ad saturitatem sumptis corpus sagines: ne alioqui confestim aduersum te insurgat. Quin potius continentię ope atque adiumento ipsum coërce. Sic enim hoc consequeris, ut imperio tuo pareat, nec temerè moueatur, aut præ libidinoso ac petulanti impetu, equi in morem, hinniat. Quemadmodum enim obruncatus hostis nemini terrorem incutit: sic etiam corpus per continentiam domitum animam minimè perturbat. Ac rursus, quemadmodum cadaver ignis flammam minimè sentit: sic neque is, qui continentia præditus est, libidinis fornacem.

Continentia castitatem parit: gula contra libidinis mater est.

Qui ventrè implens pudicitię cultum proficitur, huic similis est, qui se ignis impetum stупpa compressurum, aut flammam oleo extincturum pollicetur.

Qui pane & aqua saturatur, continens habendus non est. Cuiusuis enim rei saturitas à continentia aliena est.

Cùm gulæ dæmon præscriptam ciborum abstinentiã infringere nequit, tum monachum in summæ cõtinentię cupiditatem subdolè conicit: ut cùm ob corporis imbecillitatem eò peruenire non potest ut modum excedat, à mediocritate

quoque ipse excidat. Quod etiam ipsum in aliis item monasticis exercitationibus hostes facere solent.

Cum ad eorum, qui in mundo viuunt, domos accedimus, eum vel maxime continentiam complecti studeamus: ne mens per gulam saginata, consuetæ asperitatis curam abiiciat, atque ab hostibus nullo negotio superetur.

Vt fenes iræ imperare conuenit: sic iuuenes ventri. Siquidem animales dæmones illi potius, huic autem corporei inuidias moluntur.

Vt ventris continentia turbidos animorum motus deprimit: sic contra eodem gula feroces reddit.

Ventre saturo nihil diuinum inuestiga.

Vt nubes Lunæ prospectum eripit: sic gula Dei sapientiam nobis occultat. G

Luxus mentis nubes est, perturbationum thesaurus, animæ vltro accersita mors, Iuuenili corpori luxus & ebrietas voluptatum ignem accendunt.

Crassus venter turbulentos vapores assidue sursum efferens, mentis subtilitatem in fugam agere consuevit.

Diuinus amor, nisi continentia penna subleuetur, sine vlla cunctatione ad res ex materia concretas delabitur, vtpote quæ intemperantia cõpedes deprimat, Assidua ventris saturitas venereas pruigines extimulat.

Venter infidus depositi custos est: vt qui id quod iniicitur, quãprimũ abiiciat.

Obesus belluo porcus est ad eadem paratus.

Sanguinis influxio spiritus effluxionem parit.

Qui ventri dominatur, quouis loco virtutem colere potest: qui autem in ipsius imperio est, nusquam omnino. H

Duæ res continentia proposita sunt: altera, vt per abdicatas huiusce vitæ voluptates futura vitæ voluptatibus fruamur: altera, vt depresso corpore anima quoque simul deprimat, atque hoc modo ad compunctionem propensa sit. Ex quo efficitur, vt quisquis à carnibus quidem abstinet, cæterum aliis cibis sese ingurgitat, helluo dicendus sit: vt qui ab his, quæ supra commemorauimus, continentia institutis aberrarit.

Gula sæpenumerò etiam per charitatis fenestram insilire solet. Gula laudabilium lachrimarum fontem siccatur: contra turpissimarum animi oblectationum fontem aperit. I

Leonem si demulceas, eum haud rarò cõcurabis: at si ventrem delinias, truculentior eum reddes.

Helluonibus ipsa quoque insomnia cibi sunt.

Ventrem imperio tene: ne tibi ille imperet.

Oppresso ventre animus humilitatem concipit: molliter autem habito, in altum affurgit.

Dæmonum princeps est Satanas: vitiorum autem, gula.

Posteaquam diabolus helluonum manus ac pedes somno tanquam vinculis quibusdam astrinxit, ita demum arbitrato suo omnia agit, atque impuris excretionibus & animum & corpus inficit. K

Apud mundanos radix malorum avaritia est: apud monachos autem gula potius.

Copiosum stercus ingentem vermium numerum gignit: eodemque modo ciborum copia magnum libidinosarum cogitationum numerum procreat.

DE FORNICATIONE.

FORNICATIONIS spiritus per carnis cupiditatem, inde etiam à prima ætate, nobis negotium facessit. Atque atrox & molestum eius bellum est, ac duplex. Nam & in animo, & in corpore consideratur. Porrò aduersus eum continentia strenuè pugnat, animi humilitate, sine qua nec fornicationem ququam, nec aliud vllum vitium superare potest, opem atque auxilium ipsi afferente. Quocirca curandum est, vt, quemadmodum est in Prouerbiis, omni custodia cor nostrum ab obscœnis cogitationibus seruemus, nec vllam earum ad nos accedentem

A cedentem admittamus: ne alioqui aſimum ſubiens, eum infringat & eneruet, atque ad voluptatem illiciat. Operæpretium eſt enim iuxta Domini doctrinam, prius mundare id quod intus eſt calicis, vt fiat etiam id quod deforis eſt, mundum. Quandoquidem ieiunium quoque non idcirco tantum colimus, vt corpus afflictemus, verumetiam vt mentis prudentiam adipiſcamur: ne alioqui in modica ciborum copia, tanquam caligine quadam, circumfuſa, cuſtodien- dis cogitationibus impar ſit. Quin illud quoque mandatum, quod primus ho- mo à Deo datum acceperit, ſerpentis caput, hoc eſt pernicioſæ cogitationis ini- tium, per quod ad animam noſtram irrepere conatur, obſeruari iubet: ne alio- qui admiſſo capite, reliquum quoque corpus vnà illabatur, ac nefariæ actio- ni adhareamus. Operæpretium eſt itaque Babylonis paruulos, hoc eſt tur- pes cogitationes, quæ nos primùm adoriuntur, ad petram, hoc eſt ad Chri- ſtum, allidere atque obterere. Adultæ etenim plurimum nobis turbarum ac moleſtiarum exhibebunt. Nec verò nos impurum fornicationis ſpiritum per ſolam religioſam exercitationem deiecturos eſſe confiſdamus, niſi Dei ſubſidium acceſſerit. Neque enim homo ab eo antè oppugnari deſinit, quàm certiffimè ſibi perſuaſerit, quòd non ſuo ſtudio & labore, ſed Dei protectione atque præ- ſidio ab hoc ſtagro liberandus ſit. Si quidem mæſtica quædam ac natura præ- ſtantior hæc res eſt: & qui carnis irritamenta & libidinis illecebras ac volupta- tes proterit, à corpore quodammodò excedit. Ac proinde fieri nequit, vt ho- mo ſuiſmet pennis ad caſtutatis arcem conuolet, niſi diuina quoque gratia eum à perturbationum animi fouea in altum ſubduxerit. Quòd autem quiſpiam hanc virtutem plenè ſit conſecutus, hoc demum indicio comperietur, ſi nulla foeda imaginatio per ſomnum in animam inſiliet. Nam cum id accidit, argu- mentum eſt animæ ægrotantis, nec ab huiuſmodi affectu adhuc liberæ. Quo e- tiam ſit, vt eas antecedentis ſocordix, abditæque in nobis imbecillitatis, indi- ces eſſe dicamus, non ſecus ac morbi cuiuſdam in animi penetralibus deliteſcen- tis, ac ſeſe per nocturnam fluxionem patefacientis. Magna itaque, Fratres, ca- ſtutatis & pudicitix virtus eſt: ob idque multis quoque ac variis inſidiis ab ho- ſtibus oppugnatur. Verùm cum illud exploratum habeamus, neminem, vt A- poſtoli verbis vtatur, ſine ſanctificatione Deum viſurum eſſe, ne quaſo nos cor noſtrum ſedulò ac diligenter conſeruare, continentiamque colere, ac crebras preces cum gemitu fundere, cæteraque alia facere pigeat, quòd carnis noſtræ for- nacem, quam Babylonius rex per cupiditatis illecebras accendit, Spiritus ſancti præſenti ope atque auxilio extinguamus. ipſi gloria in ſecula.

Pudicitia continentix filia eſt: fornicatio autem gulæ ſoboles.

Vt fluctuum impetus nauem, ſic libidinoſa cogitatio intemperantem men- tem peſſundat.

Florida facies teluſi venenatum eſt. Animum ſauciat, ac in ipſo venenum in- ſigit: quòque diutius immoratur, eò maiorem ſaniem efficit.

B Præſtat domi quieſcere, quàm vt quis, dum feſta colere ſibi videtur, dæmoni in prædam cedat.

Vt oleum lucernam alit: ſic voluptatis infaniam mulieris conſuetudo.

Mulierum cœtus fuge, nec libertatem ipſis concede. Vt primùm eas conſue- neris, depreſſa humi facie leniter ac ſedatè loquuntur: atque eiuiſmodi lacrimas edunt, quæ commiſerationem redoleant: modeſtèque ſeſe componunt, ac fre- quenter ingemiſcunt. De caſtitate percunctantur, & ſtudioſè ac diligenter au- diunt. Si eas proſpexeris, pauliſper caput atollunt. Poſt etiam defixioribus ocu- lis te intuentur, ac ſubrident, in modò etiam profuſum & diſſolutum riſum edunt: ac denique omnes mortis hamos, & præſtigiæ illectamenta, atque omnis ge- neris caſſes, quibus anima obſidetur, expediunt.

Ad ignem ſi propiùs acceſſeris, ſtatim pedem referes: at ſi mulieris verbis te emolliri ſinas, non ſtatim recedes.

Viret herba, quæ aquis propinqua est: & libidinis affectus in muliebri colloquio. **F**
 Forma fucata intemperantium exitium & naufragium est.

Quemadmodum ignis memoria mentem minimè vrit: ac nec affectus, remouet materia, qua alitur & augetur.

Par est serpentis & libidinis indulgentia. Nam vt occasionem inuenerint, mortem statim afferunt.

In congressu perniciosarum personarum conuiescentibus tuis passionibus, ne propterea confidas. Id enim subdolè faciunt, vt aduersum te nec opinantem insurgant, teque ad hunc modum faciliùs in potestatem redigant.

Si quando affectum viceris, ne propterea curam & sollicitudinem abicias. Si quidem redire affectus solent: ac repentino impetu magnum incautis hominibus **G** periculum inferunt.

Vt scintilla in paleis moram trahens flammam excitat: sic noxia recordatio diutius insidens, fornicationis cupiditatem.

Vt Dei memoria ciborum intemperantiã amputat: sic libidinis petulantiam coniuncta cum humilitate & oratione continentia refecat.

Si libidinis cogitatio animum tuum subierit, confestim mentem inde abstractam summo studio ad Deum attolle: ne alioqui diutius in ea cogitatione delixus, tanquam voluptatis amator conueneris.

Cum te libidinis ardore flagrare sentis, tum ingemiscens his verbis utere: **H**
Psal. 16. Heu me miserum, si diabolus Deo, & impuritatem puritati anteposuerit. Eiu-
Psal. 31. cientes me, nunc circumdederunt me: exultatio mea, erue me à circumdantibus me. Sunt etiã nonnulli, qui fustem quandã accipiant, seq; acerrimè feriant: atque ita dolore voluptatè protrudente ac propellente, ardorem eiusmodi restinguant.

Quoties libidinis illecebra seorsim in te impetum fecerit, confestim surge, ac te coram Deo proice, clamans, Fili Dei, adiuua me. Neque ob eam rem nimium discrucieris. Non enim id à nobis exigitur, vt affectus ex animis nostris euellamus: sed vt aduersus eos pugnemus.

Grauis est fornicationis dæmon, ac vehementer iis imminet, qui aduersus huiusmodi affectum dimicant: idque tum denique magis, cum quispiam in victus ratione, atque in noxiarum personarum consuetudine, negligentè se prebet. Siquidem per voluptatis mollitiem animu furripit, ac deinde per recordationem sese innuat, corpus videlicet inflammans, ac multiplices turpiu reru species ipsi obiciens.

Corpus pudicum amplissimo sacrificio apud Deum est charius.

Animi & corporis labor libidinis affectum radicite euellit: animo nimirum Deum assidue precante, corpore autem continentiam colente.

Cum caro bello nos laceffit, corpus laboribus fatigandum est. Præstat enim corpori quàm animo morbum accersere.

Libido, tum animã emollit & inficit, ipsiusque principatũ in turpem seruitutem transfert, tum corporis vigore labefactat, atq; ad morbos propensum reddit.

DE AVARITIA.

EXTERNVM est auaritiæ bellum, atque à natura nostra alienum: atque in **K** manachorũ animis ex infidelitate duntaxat oritur. Etenim aliorũ affectuum, hæc est iræ & libidinis, stimuli, ansam à corpore arripere videntur. Eoq; nomine, cum nobis à natura quodammodo insiti sint, non nisi longo tẽporis spatio, atq; egrè superantur. At hic affectus, cum extrinsecus cõfletur, siquidem studium ac diligetia, animiq; intentio adhibeatur, faciliùs excinditur: sin autè negligatur, exitiosior aliis efficitur, radixq; omnium malorum, atque idoloru cultus, quem admodũ Apostolus testatur. Quippè in pueris & ira & cupiditas cernitur. Quandoquidem Creator ab initio eiusmodi affectus naturæ nostræ adiuuanti causæ infudit: nempe vt aduersus diabolũ irascamur: (quemadmodũ etiã ait ille Theologæ laude præstas Gregorius, Fac aduersus serpentem solum, qui tibi exitium attulit, irascaris) concupiscamus autè, procreandorum liberoru causâ: etsi non, vt natura

*Auaritia
facilius su-
perari potest
quàm libi-
do.*

*1. Tim. 6.
Col. 3.*

A naturæ consentaneum est, his affectibus utimur. At verò morbus avaritiæ, non ex naturali motu occasionem arripit, verum, ut iam à nobis dictum est, ex infidelitate: quòd videlicet Deum rebus nostris minimè prospicere arbitremur. Nam cum prolem animam nacta est, recta atque rationi consentanea proponere videtur, nimirum diuturnam senectutem, corporis imbecillitatem, cognatorum atque amicorum contemptum, aliosque id genus prætextus. Ac deinceps in animum subiens, eumque prorsus occupans, cupiditatem ad sese traducit, eique persuadet, ut pecuniam solam quærat, in eaque sola, velut tempestivè profutura, firmam fiduciam collocet: contraque spem in Deo figere, par esse censeat, atque in ventis sperare. Tria porro avaritiæ sunt genera. Primum, cum quis ea, quibus caret, adipisci gestit: ut Giezi, cuius poena sempiterna lepra est. Alterum, cum quis renitens omnibus facultatibus suis nuncio, rursus earum cupiditate afficitur: ut Iudas, cuius supplicium acerbus est laqueus. Tertium, cum quis bona sua omnia abiecturum se pollicitus, partem quandam clam retinet: ut Ananias & Saphira, quorum poena repentina & sæva mors est. Quocirca nobis faciendū est, ut malorum radicem euellamus. Hac enim manente, rami quoque pullulabunt. Alioqui metuendum est, ne repente audiamus: Stulte, hac nocte animam tuam repetent à te: quæ autem parasti, cuiuserunt? Porro avaritiæ contemptum ij demum maximè consequuntur, qui in cœnobis viuunt, nulliusque rei cura laborat.

C Auarus monachus, in manuum laboribus diligentissimus, eos quidem pro ferria opera habet, pro defunctoria autem, precationem & lectionem, & si quid aliud spirituale est. Quin ad huiusmodi affectus patrocinium illud quoque Apostoli dictum obtendit, Qui non laborat, nec manducet. Cum tamen contra, ea quæ ex animæ virtute sunt, pro serio opere habere debeat, pro leuiore autem atque perfunctorio, ea quæ manibus conficiuntur.

Auarus ille habendus est, non qui omninò pecunias habet, sed qui eas amat, atque adipisci cupit.

D Monachus diues ac copiosus onusta naus est, atque in tempestate facilè perisum iens. Contra is cui nullæ opes sunt, leuis & expeditus viator est, in omni loco diuersorium inueniens, leuis cursor, ad supernæ vocationis brauium celeriter contendens: aquila denique sublimè volans, ac tum demum ad cibum deuolans, cum necessitas cogit.

Monachus avaritiæ morbo laborans, nunquã à cura & solitudine liber est.

Avaritiæ cum charitate nullū foedus esse potest. Charitas enim æquo ac libèti animo se fraudari patitur, facultatesque suas læta impertit, atque interdū etiã omnia magno animo abijcit. Avaritia autem contrarium omninò efficere cõsuevit.

Nunquam sine fluctibus est mare: nec avarus sine ira & moerore.

Auarus in cœlum contendens, huic similis est, qui pedibus suis vinculo confectis currere conatur.

DE IRA.

IRA cum semel peccus obsederit, atque exarserit, mentem fumo occæcat, iudiciumque corrumpit: ac denique lubrica omnia & confusa reddit. Conturbatus est enim, inquit Scriptura, in ira oculus meus. Et rursus: Ira in sinu stultorum requiescit, atque id quod iustum est, odio habet. Ira enim viri, ut alio loco habetur, iustitiam Dei non operatur. Illud etiam efficit, ut turpiter & indecorè se homo gerat. Vir enim iracundus, inquit ille, parum venustus est. Cumque in tot ac tanta mala eum, quem semel inuasit, coniciat, miserandum in modum ei humanitatem omnem excutit. Quocirca ita cõparati esse debemus, ut lenitatem placiditatemque tum consecemur, nosque ab omni perturbatione puros conferuamus, cum eum, qui aliquid peccati admisit, corrigere aggredimur: ne alioqui per medicinam morbum cõtrahamus. Irascimini enim, inquit ille, & nolite peccare. At qui fieri possit, ut quis succensendo non peccet? Nimirum si aduersus vitia sua semper irascatur: atque iracundiæ causas suæ ipsius foecordiæ ascribat.

Ephes. 4. Quòd si aduersus proximum commoueamur, at certè in gratiam cum eo confestim redeamus. Scriptum est enim: Sol non occidat super iracundiam vestram. Ac rursus: Ne oderis fratrem tuum in corde tuo.

Vt nubes cum sursum effertur, aërem condensat: sic iracundiæ excitatio iracundi mentem.

Iracundi mens fons est turbidus, latex fordidus, & inutilis.

Vt vir honestus & grauis obscenium diuersorium auerfatur: sic Deus iracundi pectus.

Vt fumus oculos turbat: sic ira precantis animum.

Iracundi cogitationes viperini foetus sunt: ac pectus ex quo ortæ sunt, erodunt.

Ephes. 4. Iracundorum, perturbata & cum terrore coniuncta sunt somnia. Sol, inquit Christus, non occidat super iracundiam vestram: ne alioqui noctu irruentes demones animam per horrenda spectra conturbent. Etenim ex iracundia hæc existunt, atque ad hunc modum ignauiolem eam ad bellum reddunt.

Pluribus medicamentis ira opus habet, quàm cupiditas. Est enim acrior eius impetus, maiorèque cum difficultate coercetur.

Vt torrens exundans, quicquid obuium habuerit, deuoluit: sic iracundia inferuescens, mentem secum trahit.

Iracundia canum in morem cæcæ cogitationes parit.

Ira cum supra modum efferbuit, furorem parit.

D E T R I S T I T I A.

2. Cor. 7. CVM improbus tristitiæ spiritus animam inuaserit, omnes ipsius nervos ac robur frangit, eamque obscurat & deprimit, ac profusus demergit, atque, vt vinea vestem, & ermis lignum, depascitur & præfocat; nec vllam omninò consolationem admittere sinit. Nam cum eam acerbitate perfuderit, id efficit, vt omnem consolationem repudiet, curamque omnem abiiciat, & elanguescat, atque in omni rerum desperatione iaceat. Atque ita deinceps acediæ dæmon eam assumit. At nobis quamprimùm faciendum est, vt per orationem, & spem ad Deum, ac diuinarum Scripturarum lectionem, consuetudinèque & colloquium cum piis viris, aduersus mœrorem decertemus. Contrà autem in hoc assuescendū est, vt tristitiam eam, quæ secundum Deum est, concipiamus, hoc est ob ea peccata, quæ admittimus, ac desidiāquam languemus, Deumque ad iracundiam excitamus. Contrà enim hæc nos ad virtutum cultum excitat, ac studiosos & diligentes reddit.

Tristitiā, quæ secundum Deum non est, mala cupiditas spe sua deiecta procreat.

Quemadmodum is qui febrī correptus est, mellis gustum nescit: sic nec spiritualem lætitiā is qui in vitioso mœrore versatur.

Tristitia vermis cordis est, mentem ad sese trahens ac diuellens.

Qui in mœrore est, is mentem ad contemplationem miserè mouebit, nec puram orationem ad Deum mittet. Mœror enim virtuti omni officit.

Nullas vires habet mœror, cum affectus absunt. Mœror enim affectuum certissimus index est. Quocirca qui affectibus dominatur, mœrorem quoque imperio tenebit.

Vt aurigo corporis sensum adimit: sic animi sensum mœror.

Quem mundi voluptas non vicerit, hunc nec mœror vincet. Nam qui illam fugerit, huic minimè cedit.

Viperæ medicamentum, si parè adhibeatur, aliarum ferarum venena corrumpit: sin autem vltra modum hauriatur, bibentem quoque in super necat. Eodem modo mœror, si ita in nos incurrat, vt modum non excedat, voluptatum amores, qui ab aliis dæmonibus immittuntur, extinguit: sin autem vehementius impetum faciat, miseram animam demergit.

Aurum improbū fornax purgat: ac mœror Deo gratus pectus cõtaminatum.

Vt nimia lignorum congeries flammam opprimat: sic mœror immodicus lachrimas

A Chrimas siccat, fumantem videlicet ac tenebrosam animam reddens.

DE ACEDIA.

A CEDIAE spiritus incoeroris spiritum comitatur. Acer autem atque in primis grauis est hic demon, semperque monachis infestus: ac praesertim circa meridiem insidias fruit. Vnde etiam meridianus nuncupatur. Horrorem & languorem affert, odiumque tum loci ipsius, tum fratrum, quibuscum aliquis degit: ac denique socordiam in precibus & lectione. Inducit autem ei in animum, vt ad alia loca migraret, atque alterius instituti cupiditatem ipsi immittit, atque aliam vitam ad salutem aptiorem proponit, idque persuadere nititur, fore, vt nisi aliò pergat, prorsus deficiat. Tum etiã in hanc cogitationem eum impellit, vt fructus scilicet alicuius, aut visitationis causa, fratres adeat. Quod cum illi persuaserit, leuem & inconstantem, ac voluptatum studiosum, animoque distractum eum reddit, ac sensim mundi curis & occupationibus, tanquam vinculis quibusdam, astringit. Sin autem victoriam obtinere nequiverit, grauem somnum aduersus eum armat, atque eum immergere conatur, vt hac ratione superior existat. Opus est autem per orationem, & lectionem, & patientiam, ac tolerantiam, & abstinentiam ab inani sermone, ac deniq; per opus & laborem eum euertere ac profligare.

Acedia est languor animae tolerantia carentis: aut desidia animae voluptatum amore laborantis.

Vt ventus nubem aqua vacuam propellit: sic mentem tolerantiae expertem acediae spiritus.

Vt arborem, quae altè radices egit, vis venti concutere nequit: sic nec animam fixam & stabilem acediae impetus flectit.

Vt planta, quae crebro sedem mutat, fructus proferre non potest: sic nec vagus monachus.

Monachus acediae obnoxius, solitudinis sarmentum est: paulum conqueiuit, ac rursus aliò migrat.

Vt qui libidini addictus est, vna muliere contentus non est: sic nec domicilio vno, qui acedia laborat. Hic eos à quibus inuisatur, animo atque cogitatione sibi fingit. Stridet ianua, & statim exilit: vocem audiuit, & per fenestram prospicit. Si lectionis causa confederit, confestim oscitare, atque in somnum ruere incipit. Oculos huc atq; illuc vertit: manus protendit: à libro oculos auertit, eosq; in pariete defigit. Rursum vbi paululum legerit, folia voluit, finemque voluminis curiosè inquirat. Demum librum claudit, eumque capiti cervicalis loco submittit.

Monachus acediae morbo correptus, ad cogitationem quidem promptus est, ad precationem autem segnis.

In omni opere modum tibi ipsi praescribe, nec antè abscede, quam illud numeris omnibus absolueris.

Cum in acediam prolaberis, animam cum lachrimis cohortare, atque ad hunc modum eam velut excanta: Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, & ipse faciet.

Monachus ita comparatus esse debet, tanquam crastino die moriturus: ac non ita rursus corpus delinire, tanquam diu victurus. Illud enim acediae cogitationes amputat: hoc autem ita corpus conseruat, vt continentiae virtutem extinguat.

Quidam ad senem ita locutus est: Pater, acedia teneor. Ille autem respondit: Nondum, fili, nec oblectationem, quae probos & diligentes homines manet, nec ignauorum hominum supplicium exploratum habes. Nam alioqui, etiamsi cellula tua vermibus scateret, tolerares, tamen nec villo modo acedia langueres.

Acedia omnes animae vires arripiens, cunctos propemodum simul affectus saepenumero mouet. Quod quidem perspectum habens Dominus, dixit: In patientia vestra possidebitis animas vestras.

Medicus ad aegrotantes manè se confert: acedia autem meridiano tempore ad monachos.

Acedia affectus, iis potissimum, qui in solitudine degunt, bellum infert. F

Acedia hoc facit, ut quis inter precandum pedes huc atque illuc moueat, ac nunc parietes, nunc laquearia, nunc aliquid, quod intus sit, perspiciat: ac nunc quidem trans fenestram cernat, nunc aurem arrigat, tanquam sono quodam eam feriente.

DE INANI GLORIA.

INANIS gloriae affectus multiplex est, ac subtilis, atque eiusmodi, ut non facile deprehendi queat. Aliorum affectuum impetus perspicui sunt: hic autem affectus tanto difficilius vinci potest, quanto difficilius deprehenditur. Etenim in omni studio atque instituto suboritur, in forma, in habitu, in incessu, in sermone, in silentio, in vestimento, in nuditate, atque, ut semel dicam, in omni re. G
Christianum enim pugilem omni ratione ferire conatur: & quem per honorem efferre non potuit, hunc per patientiam in perferendo contemptu deiicere molitur. Vtrinque enim ac per contraria animum obsidet: atque eum, qui victus est, in extremum stuporem precipitem agit. Inter inanem gloriam & superbiam est discrimen. Inanis enim gloria tum existit, cum humanae gloriae studio aliquid recte atque ex virtute agimus. Superbia autem, cum magnos & excelsos nos esse censemus, aliosque condemnamus. Atque illa quidem ob actionem oritur: haec autem ob existimationem. Illa elationis principium est: haec finis. Quamobrem omni contentione in hoc incumbendum est, ut multiplicem hanc belluam fugiamus, gloriamque humanam aspernemur: idque in omni praclaro opere studeamus, ut nihil fastus causa, atque ad aucupandum gloriam agamus. Operae pretium est enim, ut qui bono aliquo opere perfuncti sunt, Apostolicum illud sibi accinant, Non autem ego, sed gratia Dei mecum: atque etiam illud Domini, Sine me nihil potestis facere: & illud Dauidis, Nisi Dominus aedificauerit domum, in vanum laborauerunt qui aedificant eam: ac rursus illud Apostoli, Quid enim habes, quod non acceperis? Si autem accepisti, quid gloriaris tanquam non acceperis?
Terra racemum curuum corrumpit: virtutem autem inanis gloria.

Monachus inani gloria laborans, operarius est mercedis expers. Laboris subit: & laboris mercedem perdidit.

Ut pertusa crumena aurum custodire non potest: ita nec inanis gloria virtutis thesaurum. I

Ut ventus pedis vestigium delet: sic inanis gloriae spiritus virtutem.

Scopulus sub aquis latens est inanis gloria: huic allisus, virtutis merces amisisti.

Ut vir stolidus opes suas euulgat: sic monachus inanis gloriae studio captus vires suas.

Virtus hominis inanis gloriae studiosi, vitiosa est victima: neque in altare inferetur.

Acedia vigorem animae frangit: inanis autem gloria sceleratissimo cuique nervos addit.

Qui inani gloria afficitur, ea interdum, quae vires superant, aggressus, maximam sibi ipsi ignominiam conflat. K

Gravis est inanis gloriae daemon: nam quod facis, ut eum euertas, hoc ipsa rursus inanis gloriae principium aduersum te facit. Quocirca danda est opera, ut contrariis artibus eum eludamus.

Inanis gloriae daemon, impuritatis & libidinis demonibus aduersatur: neque fieri potest, ut quenquam illi simul adorianatur. Ille enim honorem, isti dedecus conciliant. Itaque vincens istis fugit ille: cedentibus autem redit.

Quisquis inanis gloriae leuitati infidet, nunquam ad verae gloriae amorem pennas proferet.

Tribulus verè est inanis gloria. Nam in quamcunque tandem partem ceciderit, rectum semper stimulum statuit.

DE SUPERBIA.

GRAVISSIMA

1. Cor. 15.
Ionn. 15.

Psal. 126.
1. Cor. 4.

A **G**RAVISSIMVS, atque omnium truculentissimus est superbiæ affectus, ac perfectos possimum oppugnat, eosque qui ad virtutum fastigium euecti sunt, deicere contendit: atque vt contagiosus morbus in totum corpus, sic ipsa quæ in totam animam serpit. Quinetiam alij quidem omnes affectus, esu mentem perturbant, tamen eam duntaxat virtutem, quæ cuique aduersatur, labefactare conantur, gula nimirum continentiam, fornicatio pudicitiam, auaritia paupertatem, ira lenitatem, ac denique cætera vitij genera virtutes eas quæ ipsis opponuntur. At superbia, cum animæ principatum obtinuerit, eam profusus euertit, non secus atque ingentem ciuitatem acerbissimus tyrannus. Nam & diabolum ipsa è cælo præcipitem eiecit. Quocirca, simulatque eam senferimus, nos ipsos statim, vt omni bono vacuos, & inutiles, atque abiectos, ac Deum ad iracundiam prouocantes, & fratribus velut in offendiculum duntaxat positos, nihili ducamus. Nam vt inanis gloriæ medicina, gloriæ contemptio est: sic superbiæ remedium sancta humilitas.

Superbia est animæ tumor sanie plenus.

Superbus, aut sibi ipsi, ac non Deo, quæ rectè atque ex virtute gerit, ascribit; aut certè eos, qui ab officio aberrant, alpernatur. Duplex enim superbiæ vitium est.

Hic demum verè monachus est, qui animæ oculum minimè distractum atque suspensum habet: corporis autem sensum ita domitum, vt nullo modo moueri queat.

C Monachus is demum censendus est, qui hortēs, ferarum instar, bello laceffit; & cum ab eo fugiunt, irritat.

Monachus is est, qui in perpetuo mentis excessu, ac vitæ mœrore versatur.

Monachus is est, qui virtutibus, perinde atque alius quispiam voluptatibus, ita imbutus est, vt hinc velut habitum quandam contraxerit.

Inanis gloriæ præsentia, superbiæ nuncijs est.

Fugienda est superbia, non secus ac profundum quoddam præcipitium, omnem ad cælum ascensum præcidens.

Altercatio, superbiæ argumentum est: superbia autem, sterilitatis ac paupertatis animæ indicium.

D Superbus monachus remoto etiam dæmone ad exitium sibi ipsi sufficit.

Vt imbecillis scala eum qui ascendit, deijcit: sic superbiæ scala eum qui eam scandit.

Superbia arbor sublimis est, putrida tamen, atque eiusmodi ramos habens, qui faciliè perfringantur, atque ascendentem in terram prosternant.

Cætera vitia ignauis duntaxat ac desidia languentibus hominibus insidias moliuntur: superbia autem studiosis potius atque industrijs. Eoque nomine Christus etiam dicebat, Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, *Luc. 17.* Quia serui inutiles sumus, ac si diceret: Cum bellua hæc in animos vestros subire parat, tum per huiusmodi verba fores illi occludite.

E Cæteri affectus circa humanam naturam versantur: at superbia angelicam etiam potentiam fregit ac superauit.

Superbia horrenda spectra animæ inducit.

Lapsus superbiæ coercet, ipsi usque frenum efficitur.

Ante lapsum, quoad eius fieri potest, da operam, vt superbiæ retia effugias.

Qui humiliter & abiectè de se sentit, Christi discipulus est: quippè cuius hæc verba sunt, Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Superbus autem, diaboli, qui ob superbiæ deiectus est, imitatore se præbet. *Mat. 23. 12.*

Carnem aduersus fornicationem extenua: animam autem aduersus superbiæ.

Monachus perpetuum lumen in cordis oculo est.

Monachus est abyssus humilitatis, in ea malos omnes spiritus pessundans ac præfocans.

Inanem gloriam ita demum extinxeris, si clam & occultè operatus fueris:

superioria autē, si quæ rectè gesseris, Deo accepta tuleris, ac te ipsum nihili putabis. Fac tibi prioris vitæ, ac veterum flagitiorum in mentem veniat, illudque tecum repetes, quoniam pacto te, cum talis esses, lucis huius vira frui Deus sustinerit: neque eo contentus, etiam aluerit, atque conseruarit. Ac tum proculdubio humilitatem concipies, nisi sensus omnis expers sis, callumque animus tuus obdlexerit.

H. II. Relationem tibi negotium exhibentem his verbis alloquere: Faceffe à me. Quis enim ego sum? & quidnam à me præclari gestū est? Etenim sancti viri partim lapidati, partim secti sunt, partim denique sexcentis mortis generibus Christi causa de medio sublatis sunt.

Quemadmodum fieri nequit, vt sine naui quisquam mare traiciat: sic nec etiam, vt sine humilitate salutem consequatur.

L. 18. Iunge iustitiam cum superbia, atque alia rursus ex parte peccatum cum humilitate: ac peccati, quàm iustitiæ, iugū celerius currere, superiorisque ferre conspicias, non quidem ob vim suam & facultatem, sed ob coniunctam humilitatis robur: atque alterum rursus superari, non ob iustitiæ imbecillitatem, sed ob superbiam grauitatem. Exempla tibi præsto sunt in Pharisæo & Publicano. Quamquam etiam humilitas propriè in eo sita non est, vt qui peccator est, peccatorem se agnoscat. (Iudicij enim æquitas hoc est, ac propria infirmitatis agnitio) verum in hoc demum, vt qui iustitia præditus est, peccatorem sese ducat, nihilque præclari de seipso existimet. Peccator iustum vicit: Publicanus Pharisæum. Ille iustitiæ opera ostendit, Ieiuno bis in sabbato, & quæ deinceps sequuntur: hic contra verba hæc duntaxat humilitati consentanea protulit, Deus propitius esto mihi peccatori. Sermo porrò opera superauit. Atque illum quidem tot tantisque virtutibus ornatum, superbiam spiritus exsufflauit, ac per ipsius linguam, tanquam per fenestram, reconditas omnes opes excussit: contra paupertas ob humilitatem in diuitias mutata est. Iusto potius metuenda est superbia. Nam eum quidem, qui in peccatis volutatur, conscientia sua deprimat, vt quæ eum nunquam accusare intermittat, nec caput attollere sinat: at iustum, nisi attentum animū habeat, virtutes attollunt. Et quemadmodum prædones in eam potissimum nauem, quæ mercibus onusta est, impetum faciunt: eodem quoque modo diabolus peccatoribus non admodum infestus hostis est: verum iustis acerrimum bellum indicit.

Quibus diabolus infestus sit.

Monacho istud propositum esse debet, vt peccus suum ab omni perturbatione purum tueatur. Quod si non assequitur, in errore versetur necesse est.

Virtutis omnis fons, ac radix, & caput, atque vinculum est discretio: quam hac demum ratione quispiam sibi comparabit, si cum iis, qui virtutis iter iam obierunt, quicquid instituit, communicet. Sic enim nunquam imprudens in malum, tanquam in bonum, prolabetur. Solitudinis hostis est, quisquis voluptatis amore flagrat.

Cum hostis quosdam ad turpem amoris affectum tanquam vinculis quibusdam inter se constringere cupit, tunc & hunc & illum explorat, vt eorum vterque, aut certè alter aptus inueniatur.

Faciles ut plurimum & humani, atque ad misericordiam procliuēs sunt, qui libidini student. Egestiones quæ in somnis sunt, variis de causis oriuntur. Aut enim à natura existere solent, aut à renum imbecillitate, aut à corporis relaxatione, aut ab indumentorum & straguli mollitie, aut ex ingluvie ac crapula, aut à compassione, aut inflatione ex longo morbo contracta, aut à proximi cōdemnatione, aut denique à dæmonum inuidia. Ac prima quidem & secunda omni reprehensione carent: quandoquidē nec simulacrū vllum ipsis inest. Reliquæ autem præter postremam in vitio sunt. Nam postrema, non modò nullam reprehensionem habet, sed etiam fiduciam conciliat. Huic enim inuidetur, qui gloria excellit.

Obscenas rerum species, quæ noctu sese obtulerunt, interdiu animo atque cogitatione complecti minimè oportet. Id enim agunt dæmones, vt earum recordatione

A cordatione vigilantes etiam insciant. Perditæ cuiusdam libidinis ille esse censendus est, qui spurcitiem suam persæpe non sine voluptatis sensu confitetur. Hæc quoque dæmonis versutia est, vt eos, qui cū perniciosi hominibus confuctudinem habent, non protinus detrimento afficiat, sed aliquantò post intervallo, neque etiam in ipso conspectu: quò nimirum nos, aliunde nobis detrimentum inferri existimantes, hæc interim minimè caueamus.

Vnum idemque peccatum variè in varijs hominibus iudicari consuevit, nempe ex aetate, ex loco, ex modo, alijsque rebus.

Bet omnis caro. Nisi Dominus pro sua prouidentia fœminæ impetum pudoris freno compressisset, verum ipsa ad masculum profisceretur, profectò non salua facta fuisset. Quidam pij viri, cū elegantem formam conspexerint, hinc diuinæ gloriæ celebrandæ occasionem arripiunt: illud videlicet secum reputantes, quoniam modo ex vsque adeò vili & abiecta materia tantam pulchritudinem effinxit. Atque etiam illachrimant, partim lætitia, partim quòd tantus splendor turpi voluptate contaminetur. Ac sanè mirum est, quò fiat, vt quod alijs fouea est, alijs coronam conciliet. Quod etiam ipsum in concinnis & modulatis cantibus iisdem vsu venit. Hinc etenim in Dei, huius concinnitatis opificis, admirationem, atque ardentem amorem impelluntur.

Contra monachis iis, qui in vrbibus commorantur, hoc sæpe molestiam exhibent: quò nimirum, velut minimè bello vexati, in ijs maneat. Vbi bello laceffuntur, illic quoque bellum gerunt. Cū autem minimè oppugnântur, nec ipsi quoque bellum mouent.

In plerisque monachis, cū mulieres alloquuntur, hoc agit peruersus illo spiritus, vt lachrimas emittant & ingemiscant, ac de mortis memoria & castitatis cultu mirificas cohortationes habeant: quò scilicet his rebus miseræ illæ infectæ, ad lupum tanquam ad pastorem accurrant, ortaque familiaritate ac fiducia in foueam incidant. Fructum eum, cuius esu conceptis votis nobis interdiximus, fugiamus: ne fortè conspecto eo, in ipsius cupiditatem veniamus. Etenim ex aspectu amor ortum trahit, vt aiunt, qui in huiusmodi rebus sciti atque deruditi sunt.

Impossibile est ex petulanti libidine ad puritatem se referre, etsi id quidam affirmant. Impossibile est post peccati gustum purum effici. Puri enim omnes demum ij sunt, qui sancti sunt. Varius ac multiplex libidinis dæmon est. Etenim ijs, qui venerei congressus expertes sunt, hoc suadet, vt noscendæ duntaxat voluptatis causa semel eam experiantur. Eos autem, qui hanc experti sunt, per recordationem ad eam rursus amplexandam allicit. Plerique, tum ex his qui veneream voluptatem minimè degustarunt, ob ipsius ignorationem ab omni bello liberi permanserunt: tum rursus ex ijs, quibus ipsam experiri contigit, ob satietatem ab omni molestia & obturbatione immunes perstiterunt. Qui corpus vicit, idem naturam quoque superauit. Qui autem naturam vicit, is profectò

E supra naturam assurgit, ac deinceps paulò minus ab angelis minoratur: mirumque est, quemadmodum qui materia cõstat, aduersarium à materia remotum frangerit ac profligari. Cū omnes dæmones, tū is potissimum, qui libidini præest, primum id studet, vt menti, hoc est principi animæ parti, tenebras o. fundat.

Impuras & obscenas cogitationes, quæ in pectore insident, immittit quidem libidinis dæmon: eicit autem continentia, & humilitas, sui que contemptus. Incuria, stuporis mater est: huius autè filia, indolentia. Varijs causas somnus habet. Nam & à natura contrahitur, & à cibis, & à ieiunio, & ab afflictione. Magnum quidem ac præclarum est contumeliam perferre: maius autem, laudem sine ullo animi detrimento præterire. Qui supernam gloriam minimè degustauit, terrenam non facile contemnet.

Heb. i.